

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ γάμου. Ἡ δὲ τῶν παι-
δων ὀρθὴ ἀνατροφή ἀποσκοπεῖ ὅπως τὰ σώματα
καὶ τὰς ψυχὰς ἀπεργάσῃται κάλλιστα καὶ ἄριστα ¹⁾.
Καὶ δὴ τὰ τῶν παιδῶν σώματα, ἃ μέλλουσι νὰ
καταστῶσι καλά, πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ τρέφον-
ται καὶ αὐξάνονται ὀρθότατα. Ἐπειδὴ δηλαδὴ κατὰ
τὰ πρῶτα ἔτη πολλὴν αὐξήσιν λαμβάνουσι, διὰ τοῦτο
κατὰ ταῦτα δέονται μεγάλης ἐπιμελείας, ὅπως ταῖς
πρεπούσαις κινήσεσι καὶ ἀσκήσεσιν ὑποβάλλονται.
Ὅπερ δὲ θαυμαστόν, ὅτι ἡ φροντίς αὕτη ἀρχεται
ὅταν τὰ βρέφη ὑπάρχωσιν ἔτι ἐντὸς τῆς μητρικῆς
γαστρῆς· διότι αἱ κύουσαι γυναῖκες ὀφείλουσι χάριν
τῆς εὐεξίας τῶν κυοφορουμένων νὰ ποιῶνται συχνοὺς
περιπάτους. Γεννηθέντα τὰ παιδιά σπαργανῶνται
μέχρι δύο ἐτῶν καὶ ὑπὸ τῶν τροφῶν φέρονται καὶ
κινουῦνται μέχρι τοῦ τρίτου ἔτους. Ἐκ τούτου δὴ

ἀποβαίνῃ δυσχερῆς ἢ ὁ γάμος ἀποβῆ ἄγονος ἢ ὁ ἕτερος
τῶν συζύγων ἀποκτείνῃ ὅπωςδῆποτε υἱὸν ἢ θυγατέρα, γίνε-
ται διάζευξις κρινάντων τῶν νομοφυλάκων καὶ τῶν περὶ τοὺς
γάμους γυναικῶν (11, 929 E ἐξ. 6, 784 A κέξ. 9, 868 C).
Ὁ δεύτερος γάμος τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς ὑπαρχόν-
των μὲν παιδῶν ἀποδοκιμάζεται, ἀν δὲ μὴ τοιοῦτοι ὑπάρ-
χωσιν, ἐγκρίνεται καὶ ἐπιδοκιμάζεται (11, 930 B C).

¹⁾ Τὰ κατὰ τὴν τῶν παιδῶν ἀνατροφήν δὲν δύνανται
πάντα νόμῳ νὰ διορισθῶσιν ἀλλ' ὅσα περὶ τοῦ πράγματος
τούτου λέγονται ὁμοιάζουσι πρὸς διδαχὴν τινα καὶ νοουθήτη-
σιν μᾶλλον ἢ πρὸς νόμους (788 A. 793 B. 822 D.).

μεγάλη προσγίγνεται ὠφέλεια οὐ μόνον τῷ σώματι ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ· διότι ἡ ἔξωθεν κίνησις κρατεῖ τὴν ἐντὸς φοβεράν οὖσαν καὶ μανικὴν κίνησιν καὶ προσπορίζει τῇ ψυχῇ ἀνδρείαν καὶ εὐψυχίαν. Ὡσαύτως φροντιστέον, ὅπως οἱ παῖδες μὴ γένωνται δύσκολοι καὶ ἀκράχοιοι, ἅς κακίας ἐπάγει ἡ τρυφή, μηδὲ πάλιν ταπεινοὶ καὶ ἀνελεύθεροι καὶ μισάνθρωποι. Οἱ τρεφόμενοι πρέπει νὰ ἐθισθῶσιν, ὅπως μὴτε τὰς ἡδονὰς διώκωσι μὴτε τὰς λύπας φεύγωσιν ἀλλὰ μέσῃν τέμνωσιν ὁδόν, ἣν πορευόμενοι καθίστανται συγγνώμονες καὶ εὐμενεῖς, τουτέστιν ἔχουσι διάθεσιν τῷ θεῷ μάλιστα προσήκουσαν ¹⁾. Ἀπὸ τοῦ τρίτου μέχρι τοῦ ἕκτου τῆς ἡλικίας ἔτους τὰ παιδία (κόροι καὶ κόραι) ἐρχόμενα εἰς τὰ κατὰ κόμας ἱερὰ παίζουσι παιδιάς, ἅς αὐτὰ σχεδὸν ἀνευρίσκουσι τῶν παιδιῶν ἐπιστατεῖ γυνὴ κατὰ κόμην πρὸς τοῦτο ἡρημένη, ἣ προϊσταται καὶ ἐπιτηρεῖ τὰς τροφούς. Μετὰ δὲ τὸ ἕκτον ἔτος διακρίνεται ἤδη τὸ γένος ἐκατέρων καὶ οἱ μὲν κόροι μετὰ κόρων αἱ δὲ παρθένοι μετὰ παρθένων τὴν διατριβὴν ποιοῦνται. Ἀσκοῦνται δὲ κυρίως μὲν τὰ ἄρρενα ἐν μέρει δὲ καὶ τὰ θήλεα περὶ τὴν χρῆσιν τῶν ἵππων καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφενδονήσεων, ἐν αἷς πάσαις ἀσχολίαις πρέπει νὰ ἐθίζωνται, ὅπως χρῶνται μὴ μόνον τῇ δεξιᾷ ἀλλὰ καὶ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ καὶ

¹⁾ 7, 788 D - 793 A.

οὕτως ἀποβῶσιν ἀμφιδέξια ¹⁾. Τὰ μαθήματα, οἷς χρῶνται οἱ παῖδες, εἶναι διττά, καὶ ἄλλα μὲν ἀναφέρονται εἰς τὸ σῶμα (γυμναστικῆ) ἄλλα δὲ εἰς τὴν ψυχὴν (μουσικῆ) ²⁾. Τῆς γυμναστικῆς δύο διακρίνονται εἴδη, ἢ ὄρχησις καὶ ἢ πάλη καὶ τῆς μὲν ὄρχησεως τὸ ἓν εἶδος διὰ μιμήσεως ἐξαγγέλλει τὴν ποίησιν καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἅμα καὶ ἐλεύθερον φυλάττει, τὸ δ' ἕτερον ἀποσκοπεῖ τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματος καὶ τὸ κάλλος τῶν μελῶν ³⁾, τῆς δὲ πάλης ἄλλα μὲν εἴδη οὐδόλως εἶναι χρήσιμα εἰς τὸν πόλεμον ἀλλ' ἀπλῶς χάριν φιλονικίας ἀχρήστου ἀσκοῦνται ἄλλα δ' εἶναι εἰς πάντα χρήσιμα καὶ ῥώμην προσποιοῦσι καὶ ὑγίειαν, διὸ καὶ πρέπει νὰ προστάττωνται τοῖς μαθηταῖς καὶ διδασκάλοις ⁴⁾. Ἡ δὲ μουσικῆ, καθάπερ καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι εἰκα-

¹⁾ 793 E - 795 D.

²⁾ Ἡ μὲν γυμναστικῆ δορίζεται ὡς ἔντεχνος τοῦ σώματος κίνησις εἰς τὴν ἀρετὴν τοῦ σώματος συντελοῦσα, ἡ δὲ μουσικῆ ὡς ἑμμελὴς τῆς φωνῆς κίνησις εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἀγούσα (2, 673 A.).

³⁾ Ὁ Πλάτων συνίστησι τοῖς νέοις τὴν ἐνόπλιον ὄρχησιν (πυρρίχην), ὡς ἀσκησιν χρησίμην εἰς τὸν πόλεμον, καὶ τὴν σώφρονα καὶ εἰρηνικὴν ὄρχησιν (ἑμμέλειαν), τὰ δ' ἄλλα εἴδη αὐτῆς καθόλου ἀποδοκιμάζει (7, 796 B κέξ. καὶ 814 C - 817 E.). Περὶ τῶν ταῖς διαφόροις ἡλικίαις ἀρμοζόντων χορῶν πβλ. 2, 664 B κέξ.

⁴⁾ 7, 795 D - 796 D.

στικά καὶ μιμητικά τέχνη, κρίνεται οὐχὶ ἐκ τῆς ἡδονῆς μόνης ἀλλὰ κυρίως ἐκ τῆς ὠφελείας καὶ ὀρθότητος ¹⁾. Μανθάνουσι δ' οἱ παῖδες τὴν μουσικὴν καὶ σπουδάζουσι περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰς ἀρμονίας, διότι διὰ τούτων τὰ χρηστὰ ἦθη προσγίγνονται ²⁾. Ἐπιδιώκεται δηλαδὴ διὰ τούτων, ὅπως ταῖς νέαις καὶ ἀπαλαῖς τῶν παιδῶν ψυχαῖς τὰγαθὰ καὶ καλὰ ἀρεσκῶσι καὶ βεβαία καθιστῆται ἡ πίστις, ὅτι ὁ ἀριστος βίος εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ἡδιστος ³⁾. Ἀλλὰ τῆς μουσικῆς, ὡς καὶ τῆς ὀρχήσεως, σκοπὸς εἶναι ἐκεῖνη ἡ ἡδονή, ἣτις συμβαίνει οὐχὶ τοῖς προπτυχοῦσιν ἀλλὰ τοῖς ἰκανῶς πεπαιδευμένοις καὶ ἀρετῇ

¹⁾ Ἡ ὀρθότης ἐνταῦθα ἔγκειται ἐν τῇ ἀποτελέσει τοῦ ποσοῦ καὶ ποιοῦ τοῦ μιμηθέντος. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ μουσικὴ εἶναι μίμησις καὶ ἀπεικασία, ἀνάγκη πρῶτον μὲν νὰ γινώσκῃ τις τὸ ἀπεικονιζόμενον ἔπειτα δὲ νὰ διαγινώσκῃ, εἰ ἡ μίμησις εἶναι ἀκριβὴς καὶ ὀρθή. Ἡ περὶ τοῦ πράγματος τούτου πλημμελὴς γνώμη οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς ἦθεσι βλάβην. Πολλάκις δ' ἐμφανίζεται τὸ σφάλμα τῶν ποιητῶν, οἷτινες ὅτε μὲν ποιοῦσιν ἀνδρας λέγοντας κατὰ τρόπον πρέποντα γυναιξίν, ὅτε δὲ εἰς μέλη καὶ σχήματα ἀνδρῶν ἐλευθέρων προσνέμουσι ῥυθμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων, ὅτε δὲ φωνὰς θηρίων καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων εἰς τὰ αὐτὰ συντιθέασιν, ὅτε δὲ ἄλλα παραπλήσια ποιοῦσιν, ἃ μεστὰ ὄντα πολλῆς ἀγροικίας ἀφανίζουσι τὴν μίμησιν (2, 668 B κέξ).

²⁾ 2, 669 D.

³⁾ 2, 664 B.

καὶ παιδεία διαφέρουσι ¹⁾. Τὴν μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν καὶ πάντα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον μαθήματα διδάσκουσι μισθωτοὶ ξένοι πάντας τοὺς παῖδας καὶ οὐχὶ μόνους ἐκείνους, ὧν οἱ πατέρες βούλονται, διότι οἱ παῖδες ἀνήκουσιν εἰς τὴν πόλιν μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς γεννήτορας ²⁾.

¹⁾ Διὸ καὶ ὁ τούτων κριτὴς δεῖται μάλιστα φρονήσεως καὶ ἀνδρείας, δι' ὧν οὔτε κατὰ τὴν τῶν πολλῶν γνώμην θὰ κρίνῃ οὔτε ἠαυθῦμως τὴν κρίσιν θὰ ἀποφαίνεται. Ὁ κριτὴς καθίζει οὐχὶ μαθητὴς ἀλλὰ διδάσκαλος τῶν θεατῶν, ὁφείλων γὰρ ἐναντιῶται τοῖς παρέχουσι τοῖς θεαταῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς (2, 658 E κέξ.).

²⁾ Οὐ μόνον δ' οἱ ἄρρενες ἀλλὰ καὶ αἱ θήλειαι πρέπει νὰ ἀσκῶνται εἰς ταῦτα τὰ μαθήματα, ὅπερ καὶ πρὸς τὴν φύσιν τῶν γυναικῶν δὲν ἀντίκειται καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ συνάδει καὶ τῇ πολιτείᾳ πλεῖστον συμφέρει (804 C - 806 C): διότι, ὅταν ποτὲ ἔξωθεν πολέμοι εἰσπέσωσι μετὰ μεγάλης τινὸς ἠρώμης καὶ βίας καὶ παραστῆ ἀνάγκη περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως ἢ διαμάχῃ νὰ γίνηται, θὰ ἦτο πολλὴ κακία τῆς πολιτείας νὰ ὧσιν οὕτως αἰσχυρῶς αἱ γυναῖκες τεθραμμέναι, ὥστε νὰ μὴ ἐθέλωσι μαχόμεναι νὰ ἀποθνήσκωσι καὶ πάντας τοὺς κινδύνους νὰ κινδυνεύωσιν ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὰ ἱερὰ φερόμεναι πάντας τοὺς βωμοὺς καὶ ναοὺς νὰ ἀποπληρῶσι καὶ οὕτω καταχέωσι τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους τὴν δόξαν, ὅτι τοῦτο εἶναι πάντων θηρίων φύσει δειλότατον (7, 813 C - 814 C). (Εὐδηλον, ὅτι διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς στρατείας καὶ τὴν ἀποβολὴν τῶν ὄπλων καὶ λιποταξίαν αὐστηρὰ ἐπιτίθεται τιμωρία (12, 943 A. κέξ.). Τέλος δὲ καὶ τῶν ἀρχῶν

Ὡσπερ δ' οἱ νόμοι, οὕτω καὶ αἱ ὀρχήσεις καὶ ἡ μουσικὴ καὶ αἱ παιδιαὶ δὲν πρέπει νὰ μεταβάλλωνται, διότι ἡ περὶ ταῦτα μεταβολὴ ἀσκεῖ μεγάλην καὶ κακὴν ἐπὶ τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων ῥοπήν. Διὸ προτρέπει ὁ φιλόσοφος, ὅπως ταῦτα τοῖς θεοῖς καθιερωθῶσι καὶ ἀκριβῶς ὀρισθῶσιν, ὃ δὲ τολμῶν νὰ προσάγῃ νεωτερισμοὺς τιμωρῆται ὡς ἀσεβῆς. Οὕτως ἀπαγορευτέοι οἱ χοροὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι καὶ διὰ ῥημάτων καὶ ῥυθμῶν καὶ θρηνηδῶν ἀρμονιῶν κακῶς τὸς τῶν ἀκροωμένων ψυχὰς διατιθέασιν κινουῦντες εἰς οἴκτον καὶ δάκρυα ¹⁾. Ἀντὶ τούτων εἰσακτέα ἀγαθὰ καὶ καλὰ ποιήματα ὑπὸ τῶν ἀποδεδειγμένων κριτῶν καὶ νομοφυλάκων ἐγκριθέντα, πρὸς δ' ἔτι ὕμνοι μετ' εὐχῶν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ εὐχαὶ μετ' ἐγκωμίων εἰς τοὺς δαίμονας καὶ ἦρωας καὶ ἐγκώμια τῶν ἀποθανόντων πολιτῶν, οἵτινες ἔργα καλὰ καὶ ἐπίπονα ἐξεργάσαντο καὶ εὐπειθεῖς τοῖς νόμοις ἐγένοντο ²⁾. Ἐπειδὴ δ' ἡ ἐπιμέλεια τῆς ἀρετῆς τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς εἶναι πλήρης ἀσχολίας, ἀνάγκη νὰ ὀρισθῇ πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τάξις τοῦ βίου. Καὶ τὰ μὲν καθ' ἕκαστον εἶναι δυσχερὲς νὰ λεχθῶσι, γενικώτερα δ' ὅμως τινὰ πρέπει νὰ σημειωθῶσιν. Οὕτω φρευκτέος τῆς πόλεως μετέχουσιν αἱ γυναῖκες (6, 785 B. 7, 806 E. κλπ.).

¹⁾ Πβλ. καὶ Γ' ὄργ. 501 E κέξ.

²⁾ 7, 797 B - 801 E.

ὁ πολὺς ὕπνος, ὅς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἀρμόττει κατὰ φύσιν· διότι ὁ ὕπνος ὁμοιάζει πρὸς τὸν θάνατον, ὁ δὲ φροντίζων περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς φρονήσεως ἐγρήγορεν ὡς πλεῖστον χρόνον καὶ καθεύδει μόνον τοσοῦτον, ὅσον ἢ ὑγίεια ἀπαιτεῖ¹⁾. Καὶ ἡ μὲν νύξ ἄνευ ὑπερμέτρου ὕπνου διαγομένη προσποιεῖ ταῖς ψυχαῖς τῶν πολιτῶν ἐκάστων ἀνδρείαν. Ἡμέρας δὲ γενομένης οἱ παῖδες πρέπει νὰ τρέπωνται πρὸς τοὺς διδασκάλους ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν καὶ οὐχὶ μόνον διότι οἱ παῖδες εἶναι πάντων θηρίων δυσμεταχειριστότατοι καὶ διὰ πολλῶν τινῶν χαλινῶν ἀνάγκη νὰ δεσμεύωνται²⁾. Μανθάνουσι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις μαθήμασι γράμματα καὶ λύραν καὶ λογισμοὺς καὶ ἀστρονομίαν, ἃ πάντα εἰσὶ χρήσιμα πρὸς πόλεμον καὶ τὴν τοῦ οἴκου διευθέτησιν καὶ τὴν κατὰ πόλιν

¹⁾ (806 D - 808 D). Τὸ ἐγείρεσθαι ὑπὸ τῶν οἰκετῶν καὶ μὴ πρῶτον ἐξανίστασθαι θεωρητέον αἰσχρὸν καὶ ἴδιον οὐχὶ ἐλευθέρου. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἱ δέσποιναί οὐφείλουσι νὰ μὴ ἐγείρωνται ὑπὸ τῶν θεραπαινίδων ἀλλ' αὐταὶ πρῶται νὰ ἐγείρωσιν ἐκείνας. Ἐγειρόμενοι δὲ νύκτωρ πάντες πρέπει νὰ ἐπιτελῶσι μέρη τῶν ἰδίων αὐτοῖς ἔργων. Τὸ τοιοῦτον εἶναι πρέπον μάλιστα τοῖς ἀρχουσιν, οὔτινες ἐγρηγορότεες ἐν ταῖς πόλεσι νύκτωρ εἶναι φοβεροὶ μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ κακοῖς πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμοι τοῖς δικαίοις καὶ σώφροσιν ὠφελίμοι δὲ ἑαυτοῖς τε καὶ συμπάσῃ τῇ πόλει ἔνθ. ἀν.

²⁾ 808 D E.

διοίκησιν. Δεκέτης δηλαδή ὧν ὁ παῖς ἀσκεῖται τρία ἔτη περὶ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, τρία δὲ καὶ δέκα ἔτη γεγωνὸς ἀσχολεῖται ἐπ' ἄλλα τρία ἔτη περὶ τὴν λύραν καὶ καθάραν καὶ καθόλου τὴν μουσικὴν. Ἐνταῦθα διδάσκει ὁ φιλόσοφος ὅτι δὲν πρέπει τὰ ποιήματα καὶ τὰ καταλογάδιον γεγραμμένα πάντα ἀδιακρίτως οἱ παῖδες νὰ μαθάνωσιν, ἐλέγχει δ' ἡμαρτημένην τὴν γνώμην τῶν φρονούντων, ὅτι ὡς πλεῖστα οἱ παῖδες πρέπει νὰ μαθάνωσι, παρατηρῶν ὅτι πολλὰ τῶν ὑπὸ τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν εἰρημένων εἰσὶ πρὸς τὴν φύσιν τῶν παιδῶν ἀνάρμοστα καὶ ἐπικίνδυνα. Ὡσαύτως τῆς μουσικῆς οὐχὶ πάντα τὰ εἶδη εἶναι ἀνάγκη οἱ παῖδες νὰ μαθάνωσιν ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον πρέπει αὐτοῖς νὰ προσφέρωνται ὅσα εἶναι χρήσιμα καὶ ἅμα οὐχὶ δύσληπτα¹⁾. Κάλιστα δὲ καὶ τοῖς παισὶ σπουδαιότατα καὶ τοῖς ἐλευθέροις ἀναγκαιότατα μαθήματα εἶναι ἡ ἀριθμητικὴ καὶ γεωμετρία καὶ ἀστρονομία, ἃ δι' ἀκριβείας μὲν πάντες νὰ μάθωσι δὲν δύνανται, τὰ κυριώτατα δ' ὁμοῦς μέρη αὐτῶν νὰ ἀγνοῶσι φαίνεται ἀπρεπέστατον. Καὶ τὴν μὲν ἀριθμητικὴν, ἥτις εἶναι εἰς τὸν βίον χρησιμώτατον μάθημα, θὰ μάθωσιν οἱ παῖδες μετὰ παιδιᾶς καὶ ἡδονῆς, ἡ δὲ γεωμετρία θὰ ἀπαλλάξῃ τῆς γελοίας καὶ αἰσχροῦς ἀγνοίας περὶ τὴν μέτρησιν ἐκείνων, ἅτινα ἔχουσι μήκη καὶ πλάτη καὶ

1) 809 B-813 A.

βάθη. Μεγάλην δ' ἀσκοῦσι τὰ μαθηματικὰ ἐπίδρα-
σιν ἐπὶ τὴν οἰκονομίαν καὶ πολιτείαν καὶ τὰς τέ-
χνας πάσας καί, ὅπερ μέγιστον, τὸν νυστάζοντα καὶ
φύσει ἀμαθῆ ἐγείρουσι καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα
καὶ ἀγγίνουον ἀπεργάζονται ¹⁾. Τέλος δὲ ἡ ἀστρονο-
μία εἶναι καλὸν καὶ ἀληθὲς μάθημα καὶ τῇ πόλει
συμφέρον καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδ' εἶναι
ὀρθῆ ἢ δοξασία ὅτι δὲν πρέπει τις μήτε νὰ ζητῇ
τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον μήτε νὰ
πολυπραγμονῇ ἐρευνῶν τὰς αἰτίας. Διότι ἡ ἀστρο-
νομία ποιεῖ τινα θεοφιλῆ διδάσκουσα τὰ ὀρθὰ περὶ
τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν λοιπῶν ἄστρον,
ἃ δημωδῶς ὁ Πλάτων ὀνομάζει θεοὺς ²⁾. Εἰς τὰ τῶν

¹⁾ ὁ, 747 A ε.

²⁾ 7, 809 B - 822 C. Τὰ μαθήματα ταῦτα μεγάλην
προσπορίζουσιν ἀφέλεια καὶ συμβιάλλονται κατ' ἐξοχὴν εἰς
τὴν θεοσέβειαν, εἰς ἣν ἄγει πρῶτον μὲν ἡ πεποίθις ὅτι
ἡ ψυχὴ εἶναι τι εὐγενέστερον καὶ ὑψηλότερον τοῦ σώματος
καὶ ἀθάνατον, ἔπειτα δὲ ἡ γνῶσις τοῦ ἐν τοῖς ἄστροις νοῦ
καὶ τῶν ἀναγκαίων μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν μαθημάτων
καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν πρὸς ἀρμονικὴν τοῦ ἦθους διάπλασιν
(12, 967 D. κέξ.). Ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ ἀξίωσις, ὅπως
σύμπασα τοῦ βίου ἡ διακόσμησις μέχρι τῶν ἐλαχίστων κατὰ
μέτρον καὶ ἀριθμὸν ἀκριβῶς καὶ συμμετρικῶς τελῆται (5,
746 D κέ.), καὶ ἡ ἔντονος ἀπαίτησις, ὅπως οἱ πολῖται τι-
μῶσι τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ ταυτότητα καὶ συμ-
φωνίαν τὴν ἐν τῷ ἀριθμῷ καὶ παντί, ὅπερ εἶναι καλὸν

παίδων μαθήματα τάττεται τελευταία ἡ θήρα, ἧς τὸ ὄνομα εἶναι γενικώτατον καὶ εὐρυτάτην ἔχει ἔννοιαν, διότι περιλαμβάνει τὴν ἄγρην οὐ μόνον ἐνύδρων καὶ πτηνῶν καὶ πεζῶν θηρίων ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων καθόλου διὰ πολέμου καὶ φιλίας καὶ κλοπῆς καὶ ἄλλων παραπλησίων τρόπων λαμβανομένων. Εὐδηλον δ' ὅτι τοῦ νομοθέτου ἔργον εἶναι ὅπως τὰ μὲν περὶ τὴν θήραν ἀγαθὰ καὶ τίμια ἐπαινῆ τὰ δ' ἐναντία ψέγη. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπάναγκες ὅπως ἀπείργηται ἡ ἐπιθυμία τῆς περὶ τὴν θάλασσαν θήρας καὶ τῆς ἀγκιστρείας καὶ καθόλου τῶν ἐνύδρων ζῴων ἔπειτα δὲ πρέπει νὰ κωλύωνται οἱ νέοι ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἄγρας ἀνθρώπων καὶ ληστείας καὶ κλοπείας καὶ πάσης τινὸς ἀρπαγῆς. Τέλος καὶ τῶν πτηνῶν ἡ θήρα παρίσταται ὡς οὐχὶ ἐλευθερία ἀσκησις, ὑπολείπεται δὲ μόνη ἡ τῶν πεζῶν θήρευσις καὶ ἄγρα ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἐπιδοκιμάζεται, εἰὰν γίνηται δι' ἀρκύων καὶ πλεκτανῶν καὶ παγίδων, τοῦναντίον ἐπαινεῖται ἡ τετραπόδων θήρα, ἡ μεγάλης τινὸς ἐντάσεως καὶ ἀσκήσεως τοῦ σώματος χρῆζει καὶ δι' ἵππων καὶ κυνῶν καὶ τῶν ἰδίων σωμάτων γίνεται ¹⁾. Ἡ θήρα καὶ αἶ πρός τὸν

καὶ ἀγαθὸν (5, 741 A.). Ἐντεῦθεν ὡσαύτως καὶ ἡ προσοχὴ πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἀποτετελεσμένην διαίρεσιν τῆς πόλεως (5, 737 E κέξ. 6, 756 B καῖ.).

1) 7, 823 B.-824 B.

πόλεμον ἀσκήσεις καὶ παιδιαὶ εἶναι χρησιμώταται καὶ ὠφελιμώταται, διότι καθιστᾶσι τὴν πόλιν δυνατὴν καὶ πρὸς ἄμυναν τῶν πολεμίων ἱκανήν. Ἄλλὰ ¹⁾ μεγάλη καὶ σύντονος ἀπαιτεῖται ἢ τῶν ἀρχόντων μέριμνα καὶ προσοχή, ὅπως μὴ ἡ φιλόφρων τῶν νέων καὶ νεανίδων ἀναισθηροῦ ἀγάγη εἰς τὴν τῶν ἠθῶν διαφθορὰν καὶ ἀκολασίαν, προσέτι δὲ μὴ ἀναφρανῶσιν ἔρωτες καὶ ἐπιθυμίαι πρὸς τὴν φύσιν ἀντιμαχόμεναι. Πρὸς ὀρθὴν κρίσιν τούτων ἀνάγκη νὰ διακρίνονται τρία εἶδη φιλίας, ὧν ἓν μὲν ἐρείδεται ἐπὶ τῆς τῶν ψυχῶν ὁμοιότητος (ἄνθρωποι ὁμοίας ἀρετῆς ἀγαπῶσιν ἀλλήλους), ἕτερον δὲ τοῦναντίον ἐπὶ τῆς ἀνομοιότητος καὶ διαφορᾶς (οὕτως οἱ δεόμενοι φιλοῦσι τοὺς πλουτοῦντας), ἕτερον δὲ τέλος εἶναι μεικτὸν ἐκ τούτων καὶ διὰ τὴν σφοδρότητα ὀνομάζεται ἔρως (ἔρως τοῦ σώματος). Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρῶτον τῆς φιλίας εἶδος ἐχούσης σωφροσύνην καὶ ἡμερότητα ἐγκρίνεται, τὰ δ' ἄλλα δεινῆς καὶ ἀγρίας φιλίας εἶδη ἀποδοκιμάζονται. Οἱ νέοι λοιπὸν πρέπει ἐξ ἀρχῆς ἐθισθέντες νὰ ὑπολαμβάνωσιν αἰσχροῦ καὶ θεομισεῖς τὰς κακὰς ἐπιθυμίας καὶ ἀπο-

¹⁾ Ἡ τῶν παίδων ἀγωγή, ὡς εἴρηται, δὲν ἀνήκει κυρίως τοῖς γονεῦσιν οὐδ' ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ὁ τῶν μαθημάτων καὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας αὐτῶν καθορισμὸς ἀλλὰ τυγχάνει ὄν σπουδαῖον ἔργον τῆς πολιτείας· διότι οἱ παῖδες εἶναι τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητῶρων (7, 804 D 810 A.).

φεύγωσι τοὺς ἀνοσίους ἔρωτας, οἷοι οἱ πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς τῶν ἄλλων γυναῖκας. Ὅποτε δὲ οἱ ἀθληταὶ ἔνεκα τῆς νίκης πάλης καὶ δρόμων καὶ τῶν τοιούτων ἀπέχονται τῶν ἡδονῶν, προσήκει τοῦτο πολλῷ μᾶλλον οἱ παῖδες νὰ πράττωσι χάριν τῆς καλλίστης νίκης, δι' ἧς ἐγκρατεῖς τῶν ἡδονῶν γενόμενοι εὐδαίμωνος βίου ἐπιτυγχάνουσιν¹⁾. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ τῶν παιδῶν ἀνατροφή ἐπάναγκες ὅπως ἐφέλκεται μεγάλως τῆς πολιτείας τὴν προσοχήν· διότι ὁ μέλλον νὰ ᾖ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὀφείλει εὐθὺς ἐκ παιδὸς νὰ ἀσκῆται καὶ τὰ ἀναγκαῖα μαθήματα προμανθάνη. Σκοπὸς δὲ τῆς ὀρθῆς παιδείας καὶ ἀσκήσεως εἶναι ἡ ἔφιξις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ μετὰ δίκης ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι βάνουσος ἄρα θεωρητέα καὶ ἀνελευθέρα καὶ οὐχὶ ἀξία τὸ παράπαν ἢ εἰς χρήματα ἢ πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης τείνουσα παιδεία²⁾. Καὶ ἐπειδὴ τῶν παιδῶν πρώτη αἴσθησις εἶναι ἡ ἡδονὴ καὶ λύπη ὁ δὲ λόγος ὕστερον προσγίγνεται, διὰ τοῦτο τῇ ψυχῇ αὐτῶν ἀρετὴ παραγίγνεται ὅταν ἐθισθῶσιν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ὀρθὴν ἡδονὴν καὶ φιλίαν

¹⁾ 8, 835 D - 841. Ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν σφοδρότης θὰ περιστέλληται διὰ πολλῶν πόνων καὶ ἀσκήσεων τοῦ σώματος, ἀδοξία δὲ καὶ ἀτιμία θὰ χαρακτηρίζῃ ἐκείνους, ἐν οἷς μέγιστον δύναται ἡ λεγομένη ἄτακτος Ἀφροδίτη (841 A κέξ.).

²⁾ 1, 643 B. 644 A.

καὶ λύπην καὶ μῖσος, ταῦτα δὲ προσαρμόσωσι τῷ λόγῳ, ὃν ἔπειτα σὺν τῷ χρόνῳ θὰ λάβωσιν. Ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ λόγου καὶ τῶν παθῶν συμφωνία ἔγκειται σύμπασα ἢ ἀρετὴ καὶ ἀληθῆς καὶ ὀρθὴ παιδεία¹⁾. Διὸ πᾶσα σπουδὴ ποιητέα ὅπως ὁ παῖς καὶ καθόλου ὁ ἄνθρωπος γίνηται ἀγαθὸς ἔκ τινος ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἠθους ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων²⁾, ἀποφεύγη δὲ τὴν μεγίστην καὶ ἐσχάτην ἀμαθίαν, ἣτις εἶναι διαφωνία τῆς λύπης καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν³⁾, ἢ, ἄλλως εἰπεῖν, πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου εἰρημένον ὀρθὸν λόγον⁴⁾. Ἐπάναγκες δ' ὅπως ἡ πρὸς ἀρετὴν ἀγωγή ἀρχηται ἔκ μικρᾶς ἡλικίας καὶ ἀσκῆται μέχρι γήρως διὰ πασῶν μὲν τῶν προσφόρων μεθόδων, ὡς τῆς ποιήσεως καὶ μουσικῆς καὶ χοροῦ, ἃ τὸ ἠθικὸν συναίσθημα ἐξευγενίζουσιν, ἰδίᾳ δὲ τῶν νόμων, οἵτινες τοὺς πολίτας τὰ ἀληθῆ καὶ ἀγαθὰ διδάσκουσι⁵⁾ καὶ προάγουσι

¹⁾ 2, 653 A. κέξ.

²⁾ 3, 770 D.

³⁾ 6, 689 A.

⁴⁾ 2, 659 D. Κατὰ ταύτην τὴν ἀμαθίαν, καίτοι νομίζει τις τι καλὸν ἢ ἀγαθόν, ὅμως δὲν φιλεῖ ἀλλὰ μισεῖ τοῦτο, τὸ δὲ φαινόμενον πονηρὸν καὶ ἄδικον φιλεῖ καὶ ἀσπάζεται· ὡσαύτως δὲν ἀποδέχεται οὐδὲ τιμᾶ ἐκεῖνο, ὅπερ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις ἐθεωρήθη ὡς ἦντως ὀρθόν (3, 689 A.).

⁵⁾ 1 631 B.

μὲν αὐτοῖς πᾶσαν ἀρετὴν ἀπείργουσι δὲ ἀπὸ πάσης κακίας.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς καὶ ἀνατροφῆς. Χωρῶν δ' ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ποικίλων ἔργων καὶ ἀσχολιῶν διδάσκει ὅτι φευκτέα ἐστὶν ἢ κατὰ θάλασσαν ἔμπορία καὶ ἀσκητέα κατ' ἐξοχὴν ἢ γεωργία, περὶ ἧς ἐπιμελῶς τίθενται νόμοι καλούμενοι γεωργικοί. Οὗτοι ἐπιτάττουσιν ὅπως μηδεὶς κινῆ τὰ ὄρια τῆς γῆς τῶν γειτόνων, ὃ δὲ τὸν νόμον τοῦτον παραβαίνων ἢ ἔνοχος τῇ θεῖα καὶ ἀνθρωπίνῃ δίκῃ. "Ὅλας δ' εἰπεῖν οἱ σφετεριζόμενοι τὰ τῶν γειτόνων καὶ ὅπωςδήποτε βλάπτοντες αὐτοὺς πρέπει αὐστηρῶς νὰ κολάζωνται¹⁾. Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν διαφορῶν καὶ ἐρίδων τῶν πολιτῶν καθοριστέοι νόμοι περὶ ὑδάτων καὶ πηγῶν καὶ τῶν τοιούτων, προσέτι δὲ περὶ τῆς συγκομιδῆς τῶν ὀπωρῶν, βοτρυῶν καὶ σύκων καὶ λοιπῶν. Ἐπειδὴ δ' ἡ πόλις περὶ τῶν παντοίων ἐπιτηδευμάτων ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ, τίθεται νόμος ἐπιτάττων ὅπως οἱ μὲν πολῖται περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως μόνον φρον-

¹⁾ Περὶ τῆς κλοπῆς νομοθετεῖται τοῦτο, ὅτι ὁ κλέπτης ὀφείλει τὸ κλαπὲν νὰ ἐκτείσῃ διπλάσιον, εἰ δὲ πένης ὦν μὴ δύνηται, ῥίπτηται εἰς τὸ δεσμοτήριον καὶ μὴ ἀπαλλάττηται τῶν δεσμῶν, πρὶν προαῖνη καὶ πείσῃ τὸν ἐκ τῆς κλοπῆς ἀδικηθέντα (9, 857 A B). Ὁ δὲ πολίτης ὁ τὰ δημόσια συλῶν ἢ βιαζόμενος ὡς ἀνίατος ὦν ζημιωτέος θανάτω (12, 941 D.).

τίζοντες ἀπέχονται τῶν ἐπιτηδευμάτων¹⁾, τῶν δὲ ξένων ἕκαστος μίαν τέχνην ἀσκῆ καὶ ἀπὸ ταύτης τὰ εἰς τὸν βίον ἀναγκαῖα πορίζεται οὐχὶ δὲ δύο ἔχῃ τέχνας ἢ ἐπιτηδεύματα, τούτου ἕνεκα, ὅτι ἡ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως ἀσθένεια δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀκριβῆ πολλῶν ἔργων διαπόνησιν²⁾. Ὡσαύτως διὰ νόμων ὁριστέον ὅπως ἡ ἕνεκα χρηματισμοῦ καπηλεία ἀπαγορεύεται καὶ μήτε ξενικὰ ἐμπορεύματα πλὴν τῶν ἀναγκαῖων εἰσάγονται μήτε τὰ ἐν τῇ χώρᾳ νὰ ἐμμένωσιν ἀναγκαῖα ἐξάγονται³⁾. Τέλος διαγράφονται οἱ ὅροι, ἐφ' οἷς γίνονται ξένοι εἰς τὴν πόλιν δεκτοί⁴⁾. Ὡσπερ δὲ ξένοι εἶναι εἰς τὴν πόλιν δεκτοί⁵⁾, οὕτω καὶ τοῖς πολίταις ἐπιτρέπεται ἡ ἀποδημία, ἢ ὠφέ-

1) Οἱ πολῖται πάντων τῶν βιοτικῶν ἔργων ἀπηλλαγμένοι πρέπει νὰ προσηλῶνται εἰς τὴν ἑαυτῶν παιδείαν καὶ τὴν τῆς πολιτείας ὑπεράσπισιν.

2) Πβλ. 7, 806 D. 11, 919 D κέξ. Περὶ δὲ τῆς εἰς τριακαίδεκα μέρη διαιρέσεως τῶν δημιουργῶν καὶ τοῦ κατοικισμοῦ αὐτῶν ἰδὲ 8, 848 E.

3) 8, 843 A-847 E.

4) Οἱ μέτοικοι δηλαδὴ ὀφείλουσι νὰ γινώσκωσι τέχνην τινὰ καὶ νὰ μὴ ἐπιδημήσωσιν ἐν τῇ πόλει πλέον τῶν εἴκοσιν ἔτων, πλὴν ἐὰν πείσωσι βουλήν καὶ ἐκκλησίαν νὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς ἕνεκα μεγάλης τινὸς πρὸς τὴν πόλιν εὐεργεσίας ἀναβολῆ τῆς ἐξοικίσεως ἢ καὶ διὰ βίου ἐν αὐτῇ παραμονῇ (850 B κέξ.).

5) Πβλ. καὶ 12, 952 E-953 E.

λειαν προσπορίζει τὴν γνῶσιν ἠθῶν καὶ νόμων ἄλλων ἀνθρώπων. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀποδημία γίνεται ἐφ' ὅροις. Οὕτως οὐδενὶ ἰδιώτῃ νεωτέρῳ τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποδημήσῃ δημοσίᾳ δ' ἐκπέμπονται κήρυκες καὶ πρέσβεις καὶ θεωροὶ καὶ κοινωνοὶ θυσιῶν καὶ ἀγῶνων. Ὡσαύτως ἐπιτρέπεται ἡ ἀποδημία τοῖς βουλομένοις νὰ θεωρήσωσι τὰ ἄλλων χωρῶν πράγματα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐκ τούτου δύναται νὰ προέλθῃ βλάβη, ἡ τοιαύτη ἀποδημία ἐπιτρέπεται οὐχὶ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς χρηστοῖς καὶ εὐδοκίμοις πολίταις τοῖς ὑπὲρ τὰ πενήκοντα ἔτη γεγυῖνόςιν. Ἀφικόμενοι δ' οὗτοι οἴκαδε ἔρχονται εἰς τὸν σύλλογον τῶν περὶ τοὺς νόμους ἐποπτευόντων καὶ ἀνακοινοῦνται αὐτῷ ὅσα ἔμαθον καὶ παρατήρησαν εἰς τὰ τῶν ἄλλων νόμιμα ἀναφερόμενα. Καὶ ὁ μὲν μηδὲν χειρῶν μηδὲ βελτίων ἐπανελθὼν θὰ ἐπαινῆται ἔνεκα τῆς μεγάλης προθυμίας, ὁ δ' ἐπανελθὼν πολὺ βελτίων ἑαυτοῦ θὰ τιμᾶται ζῶν καὶ τελευτήσας ταῖς προσηκούσαις τιμαῖς, ὁ δ' ἀφικόμενος διεφθαρμένος μηδενὶ θὰ ἀναστρέφεται μήτε νέῳ μήτε πρεσβυτέρῳ καὶ θὰ ζῆ ἰδιώτης¹⁾. — Πάντα ταῦτα ὀρίζονται ἀκριβῶς διὰ νόμων, καθ' οὓς ὀφείλουσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ ζῶσι διότι ἄλλως οὐδὲν διαφέρουσι τῶν πάντῃ ἀγριωτάτων θηρίων²⁾. Ἄλλὰ μόνοι οἱ

¹⁾ 12 949 E-952 D.

²⁾ 9, 874 E κέξ.

νόμοι οὐδὲν ὠφελοῦσιν, ἂν μὴ ἦθῃ χρηστὰ οἱ ἄρχοντες ἔχωσιν¹⁾).

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Ἐπισκοποῦντες δὲ τῶν ἄνωτέρω ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἐκτεθειμένα βλέπομεν ὅτι αἱ ταῖς ἠθικαῖς καὶ δὴ ταῖς πολιτικαῖς τοῦ φιλοσόφου δοξασίαις ἐπενεχθεῖσαι κυριώταται μεταβολαὶ εἰσιν αἶδε: Ἀντὶ τῶν φιλοσόφων ἐμφανίζεται νῦν σύλλογος φρονιμοτάτων ἀνδρῶν καὶ τὴν θέσιν τῆς σοφίας καταλαμβάνει ἢ τῇ σωφροσύνῃ ταυτιζομένη φρόνησις, ἐνῶ ἢ ἀνδρεία παραδόξως ὑποτιμᾶται. Ἐκ τῶν τριῶν τῶν πολιτῶν τάξεων ἀπομένει μόνῃ ἢ δευτέρᾳ, ἢτοι ἢ τῶν φυλάκων, διότι ἢ μὲν πρώτη ἀφανίζεται τῆς δὲ τρίτης τὰ ἔργα ἀνατίθενται εἰς τοὺς μετοίκους καὶ δούλους. Ἐπειτα δὲ δὲν αἴρεται ἤδη ἢ οἰκογένεια, ἀλλ' ἐπιμελῆς ἀπαιτεῖται ἐπιτήρησις τῶν γάμων καὶ τοῦ οἰκιακοῦ βίου τέλος, γίνεται ἀποδεκτὴ ἢ ἰδία κτῆσις, πλὴν ὅτι αὕτη μεγάλως περιορίζεται ἀπαιτουμένης τῆς διατηρήσεως ὠρισμένου ἀριθμοῦ κλήρων. Αἱ μεταβολαὶ αὗται, αἱ δὲ εἶναι ἀπλῶς μονομερεῖς τινες καὶ ἀσήμαντοι τῶν τέως ἠθικῶν ἀρχῶν ἀλλοιώσεις, παρέχουσι τὴν ἔμφρασιν νέας ἀρχῆς, ἐξ ἧς τὰ κατὰ μέρος ἠθικὰ παραγγέλματα προέρχονται. Ἄλλ' ὅμως ἢ διαφορὰ αὕτη κυρίως εἰπεῖν δὲν ἐλέγχει τὸ παράπαν οὐσιώδη τῶν φιλοσοφικῶν ἀρχῶν μεταβο-

¹⁾ 4, 711 D.

λήν. Διότι καὶ οἱ νόμοι δὲν ἀρνοῦνται ἀληθῶς ὅτι ἡ τελεία πολιτεία ὀφείλει νὰ ἐδράζηται ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ ἡ ἐν αὐτοῖς δὲ διατυπωμένη πολιτεία ἐρεῖδεται ὡς εἶδομεν, ἐπὶ τῆς σωφροσύνης. Ἄλλ' ἡ εἰς τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν τῶν ἀνθρώπων πεποιθήσις τοῦ Πλάτωνος ἔχει ἤδη οὕτω διασεισθῆ, ὥστε διακηρύττει κατὰ τὰ εἰρημένα, ὅτι μόνον θεοὶ ἢ παῖδες θεῶν θὰ ἠδύναντο πρὸς τοὺς θεσμούς τῆς τελείας πολιτείας νὰ προσαρμοσθῶσι καὶ ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύσις οὕσα ἀσθενεστάτη δὲν δύναται νὰ διαγνῶ τὰ συμφέροντα τοῖς ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν καὶ διαγνοῦσα τὸ βέλτιστον νὰ ἐθέλῃ νὰ πράττῃ αὐτό ¹⁾. Ὅπως δ' εἰπεῖν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα κρίνει ὁ φιλόσοφος πάνυ αὐστηρῶς καὶ ὑπολαμβάνει αὐτὰ φαῦλα καὶ μεγάλης σπουδῆς οὐδαμῶς ἄξια, αὐτὸν δὲ τὸν ἀνθρώπον θεωρεῖ ὡς τι παίγνιον τοῦ θεοῦ ²⁾.

Τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδὲν θαῦμα ὅτι ὁ Πλά-

¹⁾ 9, 875 A κέξ.

²⁾ 1, 644 D. 7, 803 C κᾶ. Αἰτία τῆς φαυλότητος καὶ κακίας τῆς ἐν τοῖς ἀνθρώποις πράγμασι καὶ καθόλου τῷ κόσμῳ ὑπαρχούσης δὲν εἶναι ἡ ὕλη, καθάπερ πρότερον ἐδόξαζεν ὁ φιλόσοφος, ἀλλ' ἡ κακὴ ψυχὴ. Αἱ κακαὶ δηλονότι καὶ διάστρῳφοι πράξεις ὀφείλονται εἰς κακὴν καὶ διάστρῳφον ψυχὴν (10, 896 C κέξ. 898 C). Ἐπειδὴ δὲ πλείω τῶν ἀγαθῶν εἶναι τὰ κακά, διὰ τοῦτο θεωρεῖται ἀναγκαῖα ἡ βοήθεια τῶν θεῶν πρὸς καταπολέμησιν αὐτῶν (αὐτ. 903 A).

των ἐξέκλινεν ἤδη τῆς ὑπὸ φιλοσόφων ἀρχομένης
ιδεατῆς ἐκείνης πολιτείας καὶ ἐκκλίνας ἐτράπετο ἐπὶ
ἐτέραν τοιαύτην, ἥτις πρὸς τὰς ὑφ' ἑστώσας πολιτείας
προσεγγίζουσα μέσιν τινὰ θέσιν μεταξὺ ἐκείνης καὶ
τούτων ἐπέχει. Αὕτη δὴ ἡ πολιτεία, ἐξ ἀττικῶν θε-
σμῶν καὶ σπαρτιατικῶν διατάξεων κυρίως συγκεκρο-
τημένη καὶ ὑπὸ σωφρόνων καὶ ἀγαθῶν ἀρχόντων
διεπομένη, ἠδύνατο γὰρ καταστῆ πρότυπος πρὸς σπου-
δαίαν τῶν πολιτειῶν ἐκάστων βελτίωσιν καὶ ἠθικὴν
αὐτῶν τελείωσιν.